

Mediteranski akcijski plan (MAP)

Mediteranski akcijski plan (MAP) osnovan je u okviru **Programa Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP)** 1975. godine. MAP je prvi u nizu programa regionalnih mora osnovan s ciljem osiguranja kvalitetnijeg života stanovnicima zemalja koje okružuju Sredozemno more te uspostavljanja i osnaživanja međusobne suradnje i usuglašavanja strategije upravljanja zajedničkim prirodnim bogatstvima. Također u njegovom fokusu su zaštita okoliša, promicanje modela održivog upravljanja, kao i harmoniziranje odnosa među mediteranskim zemljama.

1976. godine, 16 zemalja Sredozemlja i Europska zajednica potpisale su Konvenciju za zaštitu Sredozemnog mora tzv. **Barcelonsku konvenciju** koja je 1995. godine dopunjena i izmijenjena u **Konvenciju o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja**. Barcelonska konvencija predstavlja pravni okvir za rad MAP-a, a do danas je upotpunjena sa sedam specifičnih protokola. Konvencija broji 22 ugovorne stranke: Albanija, Alžir, Bosna i Hercegovina, Cipar, Crna Gora, Egipat, Europska zajednica, Francuska, Grčka, Hrvatska, Italija, Izrael, Libanon, Libija, Malta, Maroko, Monako, Sirija, Slovenija, Španjolska, Tunis i Turska.

Zemlje članice odlučuju o strategiji MAP-a, njegovom financiranju i programima na sastancima ugovornih stranaka koji se održavaju svake dvije godine. U svakoj zemlji djeluje po jedna ili više osoba zaduženih za koordinaciju aktivnosti MAP-a u svojoj zemlji (*National Focal Point - NFP*).

Koordinacijska jedinica MAP-a (MEDU) djeluje kao Tajništvo MAP-a, odgovorna je za provedbu Mediteranskog akcijskog plana. Ona ima diplomatsku i političku ulogu i nadležna je za odnose s javnošću. MEDU surađuje sa zemljama, relevantnim međunarodnim organizacijama, kao i nevladinim udrugama, a odgovorna je za provedbu pravnih dokumenata i aktivnosti MAP-a, koordinaciju rada 6 Regionalnih centara aktivnosti te organizaciju sastanaka.

Financijska sredstva za aktivnosti MAP-a osiguravaju se iz proračuna UN-a, godišnjih potpora članica proporcionalno njihovom nacionalnom dohotku te potporama financijskih institucija i programa (Svjetska banka, Europska banka za obnovu i razvoj, Europska investicijska banka, Fond za globalni okoliš, Svjetska zdravstvena organizacija, Međunarodna agencija za atomsku energiju i dr.)

Protokoli

U trideset godina djelovanja MAP se bavio velikim brojem problema vezanih za zaštitu morskog okoliša i posjeduje veliko iskustvo u pogledu ostvarivanja suradnje među zemljama Sredozemlja u provedbi projekata za zaštitu okoliša. Zajednički interesi očuvanja mora i morskog okoliša, odnosno specifične podteme definirane su u sedam protokola Barcelonske konvencije. Protokoli su vremenom nadograđivani i predstavljaju pravni okvir za provedbu zajedničkih aktivnosti u zaštiti mora i morskog okoliša, zajedno s MED POL programom (Programa za procjenu i kontrolu onečišćavanja u Sredozemnoj regiji) i Programom 100 HS (Programom za zaštitu obalnih povijesnih naselja).

Protokoli Barcelonske konvencije su:

- **Dumping Protocol - Protokol o sprječavanju i uklanjanju onečišćenja Sredozemnog mora potapanjem otpadnih i drugih tvari s brodova i zrakoplova ili spaljivanjem na moru** (1976., dopunjen i izmijenjen 1995.)
- **Emergency Protocol - Protokol o suradnji u sprječavanju onečišćavanja s brodova i, u slučajevima opasnosti, u suzbijanju onečišćavanja Sredozemnog mora** (1976., zamijenjen novim 2002. g.)
- **LBS Protocol - Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćavanja iz izvora i djelatnosti na kopnu** (1980., dopunjen 1996.)
- **SPA i Biodiversity Protocol - Protokol o posebno zaštićenim područjima i biološkoj raznolikosti u Sredozemlju** (1982., zamijenjen novim 1995.)
- **Offshore Protocol - Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja uslijed istraživanja i iskorištavanja epikontinentskog pojasa, morskog dna i morskog podzemlja** (1994.)

- **Hazardous Wastes Protocol - Protokol o sprječavanju onečišćenja Sredozemnog mora prekograničnim prijevozom opasnog otpada i njegovim odlaganjem** (1996.)
- **ICZM Protocol - Protokol o integriranom upravljanju obalnim područjem Sredozemlja** (2008.)

Regionalni centri aktivnosti

U okviru MAP-a djeluje 6 centara za regionalne aktivnosti (RACs) koji su smješteni u mediteranskim zemljama, a svaki ima ekspertizu za provedbu MAP-ovih aktivnosti u određenom području.

REMPEC (*Regional Marine Pollution Emergency Response Centre for the Mediterranean Sea*)
Regionalnim centrom za intervencije u slučaju iznenadnih onečišćenja u Sredozemnom moru zajednički upravljaju MAP i Međunarodna pomorska organizacija - IMO (*International Maritime Organization*). Centar pomaže mediteranskim zemljama u izgradnji nacionalnih preventivnih kapaciteta i kapaciteta za reagiranje na onečišćenja mora većih razmjera. Također promiče suradnju među mediteranskim zemljama u suzbijanju iznenadnih onečišćenja mora ugljikovodicima i ostalim opasnim i štetnim tvarima.

BP/RAC (*Blue Plan Regional Activity Centre*) **Centar za regionalne aktivnosti – Plavi plan** zadužen je za zaštitu okoliša u kontekstu održivog razvoja u pojedinim Sredozemnim regijama. U svom radu BP/RAC primjenjuje sustavni pristup okolišu u Sredozemlju i pitanjima razvoja koristeći praćenje i ocjenjivanje stanja te razvijajući indikatore zaštite okoliša i održivog razvoja. Stručnjaci Centra razrađuju scenarije za usklađivanje zaštite okoliša sa socio-ekonomskim razvojem s ciljem pružanja pomoći i savjeta mediteranskim državama u donošenju odluka za budućnost.

PAP/RAC (*Priority Actions Programme Regional Activity Centre*) **Centar za regionalne aktivnosti - Program prioriteta akcija** osnovan je s ciljem uspostavljanja integriranog upravljanja obalnim područjem koje će doprinijeti ublažavanju i zaustavljanju negativnih utjecaja na okoliš uslijed razvoja u izgrađenim obalnim područjima. Centar osigurava tehničku pomoć i koordinira Programe upravljanja obalnim područjima (CAMP - *Coastal Area management Programmes*).

SPA/RAC (*Specially Protected Areas Regional Activity Centre*) **Centar regionalnih aktivnosti za posebno zaštićena područja** angažiran je na zaštiti bioraznolikosti u smislu zaštite mediteranskih vrsta, njihovih staništa i ekosustava. Centar izrađuje planove upravljanja, informacijske alate za monitoring, razvija svijest o zaštiti prirodnih vrijednosti te sudjeluje u razmjeni informacija između stručnjaka, međunarodnih institucija i nevladinih udruga.

INFO/RAC

Centar osigurava usluge komunikacije i tehnička je potpora Tajništvu MAP-a i ostalim centrima za regionalne aktivnosti. Centar također djeluje na razvijanju svijesti o okolišu uspostavljajući partnerstva koja potiču održivi razvoj na području Mediterana.

CP/RAC (*Cleaner Production Regional Activity Centre*) **Centar regionalnih aktivnosti za čistiju**

proizvodnju zalaže se za smanjenje industrijskog otpada u Mediteranu te promiče testirane i provjerene tehnike čistije proizvodnje. Centar također provodi programe obuke, potiče razmjenu stručnjaka i transfer tehnologija u regiji.

Nastavno na aktivnosti regionalnih centara, djeluje Program za zaštitu obalnih povijesnih naselja (100 povijesnih naselja ili 100 HS - Historical Sites) koji provodi programe obuke na terenu.

Kao savjetodavno tijelo MAP-a 1996. godine osnovana je **Meditranska komisija za održivi razvoj (MCSD)** koja na temelju ocjene različitih sektorskih problematika izrađuje preporuke, smjernice i druge dokumente za ostvarivanje održivog razvoja u Sredozemlju. U okviru aktivnosti MCSD-a, a uz potporu ostalih centara za regionalne aktivnosti, izrađena je Mediteranska strategija održivog razvoja. Nakon njezinog usvajanja 2005. godine, najvažnija uloga MCSD-a postala je provedba Strategije na razini mediteranske regije te poticanje i pomoć državama u provedbi Strategije na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Značajna je uloga **Programa za procjenu i kontrolu onečišćavanja u Sredozemnoj regiji (MED POL)** koji predstavlja znanstvenu i tehničku komponentu MAP-a te je odgovoran za provedbu *LBS, Dumping i Hazardous Wastes protokola*. MED POL je odigrao ključnu ulogu u dograđivanju tehničkih kapaciteta većine Sredozemnih zemalja realizacijom 500 istraživačkih ugovora s nacionalnim institucijama u razdoblju od 1982 do 1995. godine te je zemljama MAP-a pomogao ustanoviti programe praćenja stanja mora.

Za dodatne informacije posjetite web stranice UNEP MAP-a:
<http://www.unepmap.org/>